

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Vtrum ieiunium sit actus virtutis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

QVAESTIO CXLVII.

De ieiunio, in octo articulos diuisa.

INDE considerandum est de ieiunio. Et circa hoc quarantur octo.

¶ Primò, Vtrum ieiunium sit actus uirtutis.

¶ Secundò, Cuius uirtutis sit actus.

¶ Tertio, Vtrum cadat sub precepto.

¶ Quarto, Vtrum aliqui excusentur ab obseruatione huius precepti.

¶ Quintò, De tempore ieiunij.

¶ Sextò, Vtrum semel comedere requiratur ad ieiunium.

¶ Septimò, De hora comestionis ieiunantium.

¶ Octauò, De cibis, a quibus debent abstinere.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum ieiunium sit actus uirtutis.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod ieiunium non sit actus uirtutis. Omnis enim actus uirtutis Deo est acceptus; sed ieiunium non semper est Deo acceptum, secundum illud Isaiæ: quin quagesimo octauo. Quare ieiunium non est actus uirtutis.

¶ 2. Præter. Nullus actus uirtutis recedit a medio uirtutis: sed ieiunium recedit a medio uirtutis, quod quidē in uirtute abstinentiæ accipitur sicut in hoc, ut inueniatur necessitati nature, cui per ieiunium aliqd subtrahitur, alioquin non ieiunantes non haberent uirtutem abstinentiæ: ergo ieiunium non est actus uirtutis.

¶ 3. Præter. Id quod communiter omnibus conuenit & bonis, & malis, non est actus uirtutis: sed ieiunium est huiusmodi. Quilibet enim antequam comedat, ieiunus est, ergo ieiunium non est actus uirtutis.

SED CONTRA est, quod connumeratur alijs uirtutum actibus, secundum ad Cor. 6. ubi Apostolus dicit, In ieiunijs multis, in scientia, in castitate, &c. RESPON. Dicendum, quod ex hoc aliquis actus est uirtuosus, quod per rationem ordinatur ad aliquod bonum honestum: hoc autem conuenit ieiunio. Assumitur enim ieiunium principaliter ad tria. Primò quidem ad concupiscentias carnis reprimendas. Vnde Apostolus dicit in autoritate indu-

ctus. Si quis uero abstinere ut carnē spiritui subiciat, aut ad penitentiam pro peccatis suis agendam, & in hoc excedat, aut aduertit se excedere, & putat se bene facere, & tunc proculdubio peccat. Communiter tamen est peccatum ueniale huiusmodi excessus propter rectam intentionem, & nocentem ignorantiam, quod ad notabilitatem. Apprehendunt enim nocentem ta corporis, pura, doctorem stomachi &c. quasi nihil. Et tanto plus excusatur, quanto sanitas corporis consideratur ab eis non absolute, sed in ordine ad seruitutem spiritus. Et secundum morales regulas. 2. Erbi. declinandum est in eam partem uirtutis, quae est similior uirtuti. Constat autem abstinentiæ magis assimilari nimiam abstinentiam, quam competenter se nutrire. Si autem non aduertit se excedere utendo illa, quam habet, discretionem, nullum peccatum est.

¶ Ad primam obiectionem dicitur, quod uerba parum personarum sunt pie interpretanda. Intendunt siquidem dicere, quod uacando actibus uirtutis, & rationabili abstinentiæ non curant diminutione uitæ, & in hoc recte sentiunt. Et non intendunt dicere, quod uoluntaria abstinentiæ anticipet mortem.

¶ Ad confirmationem dicitur, quod auctoritati Hieron. non contrariatur commune in dictum: quoniam Hier. loquitur de intermitibus, uel impedimentibus se ex intentione, uel aduertendo notabilem excessum nocentem. Commune autem iudicium extra hos casus est.

¶ Ad secundam dicendum, quod medium uirtutis non accipitur secundum quantitatem, sed secundum rationem rectam, ut dicitur in 2. Eth. Ratio autem iudicat quod propter aliquam specialem causam aliquis homo minus sumat de cibo, quam sibi cōpereret secundum statum communem: sicut propter infirmitatem uitandam, aut ad aliqua opera corporalia expediri agenda. Et multo magis ratio recta hoc ordinat ad spiritalia mala uitanda, & bona prosequenda: non tamen ratio recta tantū de cibo subtrahit, ut natura conseruari non possit: quia ut Hieronymus dicit, Non differt utrum magno, uel paruo tempore te interimas: quia de rapina holocausti offert, qui uel ciborum nimia egestate, uel manducandi, uel somni penuria immoderate corpus affligit. Similiter etiam ratio recta non tantum de cibo subtrahit, ut homo reddatur impotens ad debita

Secunda Secunda S. Thomae. V V

in argu. Sed contra. lib. 2. contra Iouinianum i sine 3. fol. incipiendo 7 princ. cō. 3.

in serm. 230. de tempore circa princ. tom. 10.

parte 3. ca. 20. paratim medio.

in ser. 230. de tempore tom. 10.

lib. 2. cap. 6. tom. 5.

referretur de cōsecr. dist. 3. c. Non me dicitur.

Super

Super

Super

Super

Super

referat loco nunc dicitur.

Super Quæstionibus centesimæ quadragesimæ primi articuli secundum.

In articulo secundo, eiusdem questionis in responsione ad secundum, dubium ex Martino occurrit, ubi supra in questione de ieiunio, arguente contra auctorem in hac secunda solutione sic, Ieiunium non includit negationem aliorum uirtutum tamquam actus principales, neque tamquam circumstantiam, ergo ieiunium positus, uel re motis alijs uirtutibus est uelutitum omni circumstantia debita, ergo est actus uirtuosus siue alia uirtus ponatur, siue non.

Ad hoc dubium dicitur, negando consequentiam quoniam actus ieiunij ut actus est uirtuosus, etsi non exigat negationes aliorum uirtutum ut actus principales aut proprias circumstantias, exigit tamen eas ut concomitantes formam communem omnis uirtuosi actus moralis. Est enim forma moralium prudentia, quam exigit omnis moralis uirtus, & necessario comitatur omnem moralem uirtutem, ut patet ex his que de conexione uirtutum dicta sunt. Aduerte autem hic, quod notanter dicimus, Ieiunium ut est actus uirtuosus, seu uirtuosus, & ieiunij ut est actus uirtuosus, & ieiunij ut est actus ex proprio tantum genere uirtuosus. Tripliciter siquidem contingit actum aliquem ex suo genere bonum inueniri. Primo, ut ordinatum ad finem malum, puta, inanem gloriam, & tunc est imperium actus illius uirtus, ac per hoc est actus uirtuosus. Secundo, secundum seipsum absque tamen propria uirtute elicita ipsius, ut cum iniustus, & auarus reddit creditori quod sumum est, si enim tunc actus iustitiae absque iustitiae uirtute, & sic de alijs: & sic luxuriosus, & blasphemus &c. ieiunans, fa-

opera peragenda. Vnde dicitur Hier. quod rationalis homo dignitatem amittit, qui ieiunium charitati, uel uigiliis, seu ieiunio in gratia præfert.

Ad tertium dicendum, quod ieiunium natura, quo quis dicitur ieiunus aequum comedari, consistit in pura negatione, unde non potest poni actus uirtutis: sed solum illud ieiunium, quo quis ex rationabili proposito a cibis aequaliter abstinet. Vnde primum dicitur ieiunium ieiunij, secundum uero ieiunium ieiunantis, quasi ex proposito aliquid agentis.

ARTICULVS II.

Utrum ieiunium sit actus abstinentie.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod ieiunium non sit actus abstinentie. Quia super illud Matth. 17. Hoc genus demoniorum &c. dicitur Hieron. Ieiunium non solum est ab eis, sed a cunctis illecebris abstinentia: sed hoc pertinet ad omnem uirtutem, ergo ieiunium non est actus specialiter abstinentie.

¶ 2 Præter Greg. dicit in Hom. Quadragesima, quod ieiunium quadragesimale est decima totius anni: sed dare decimas est actus religionis, ut supra habitum est, ergo ieiunium est actus religionis, & non abstinentie.

¶ 3 Præter Abstinentia est pars temperantiae, ut dictum est. Temperantia autem contra fortitudinem diuiditur, ad quam pertinet molestias sustinere: quod maxime uidetur esse in ieiunio, ergo ieiunium non est actus abstinentie.

SED CONTRA est, quod Isid. dicit, quod ieiunium est parsimonia uictus, abstinentiaque ciborum.

RESPON. Dicendum, quod eadem est materia habitus, & actus. Vnde omnis actus uirtuosus, qui est circa aliquam materiam, ad illam uirtutem pertinet, quæ medium in illa materia constituit. Ieiunium autem attenditur in cibis, in quibus medium adinuenit abstinentia. Vnde manifestum est, quod ieiunium est abstinentie actus.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ieiunium proprie dictum consistit in abstinendo a cibis. Sed metaphorice dictum consistit in abstinendo a quibuslibet nocuius, quæ maxime sunt peccata. Vel potest dici, quod ieiunium proprie dictum est abstinentia ab omnibus illecebris: quia per quæ-

libet uicia adiuncta desinit esse actus uirtuosus, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod nihil prohibet actum unius uirtutis pertinere ad aliam uirtutem, secundum quod actus sunt ordinati, ut ex supra dictis patet. Et secundum hoc nihil prohibet ieiunium pertinere ad religionem, uel ad castitatem uel ad quamcumque aliam uirtutem.

AD TERTIUM dicendum, quod ad fortitudinem secundum quod est specialis uirtus, non pertinet perferre quascumque molestias, sed solum illas, quæ sunt circa pericula mortis. Sufferre autem molestias quæ sunt ex defectu debilitatis tactus, pertinet ad temperantiam, & ad partes eius, & tales sunt molestie ieiunij.

ARTICULVS III.

Utrum ieiunium sit in præcepto.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod ieiunium non sit in præcepto. Præcepta enim non dantur de operibus supererogationis, quæ cadunt sub consilio: sed ieiunium est opus supererogationis, alioquin uicique, & semper aequaliter esset obseruandum, ergo ieiunium non cadit sub præcepto.

¶ 2 Præter. Quicumque transgreditur præceptum, peccat mortaliter. Si ergo ieiunium esset in præcepto, omnes non ieiunantes mortaliter peccarent, per quod uideretur magnus laqueus hominibus esse iniectus.

¶ 3 Præter. Aug. dicit in libro de uera religione, quod ab ipsa Dei dignitate hodie assumpto, a quo in libertate uocati sumus, pauca sacramenta saluberrima constituta sunt, quæ societate christianam populis hoc est, sub uno Deo libera multitudinis continent. Sed non minus uel libertas populi christianis impeditur per multitudinem obsequantiarum, quam per multitudinem memoriarum. Dicitur. * Aug. in libro de inquisitione Januarii, quod quædam sam religionem nostram, quam nescimus nisi & paucissimi celebrationis sacramentis, cordia uoluit esse libera, tamen uisum est oneribus ergo præceptum non debuit per Ecclesiam ieiunium sub præcepto institui.

SED CONTRA est, quod & hoc ad Licinium dicit de ieiunio, quod quærens. Vnaqueque provincia ab omnibus in suo sensu, & propria manu leges apostolicas arbitratu suo ergo ieiunium est in præcepto.

4. dist. 15. q. 3. arc. 1. q. 2. per 10. & q. 5. ad 2. Et quolib. 3. art. 12. ad 3. * Hoc primi dicti habet fo maliter Beda Marc. 9. c. 38. Ica dicitur eius ordinem 10. 2. & gloss. ordi naria in hoc loco. Homi. 16. in Euang. a me dio. * 1. 2. q. 87. * q. 143. & q. præced.